

GEMEENTE HELLENDOORN
Behand.: F. Baars
- 9 DEC 2011
A/B Stuk Trefw.: ISRAAD 13-12
Werkpr.:
Kopie aan: BW ATI PKN
Archief D/N. reeks/V/Vertr.:

11INK12283

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

1 ex. ontv. t.a.v. Bmw

Geadresseerde

NIET GESCANDE BIJLAGE(N)
VOLGEN PER POST

**Raad voor de financiële
verhoudingen**

Fluwelen Burgwal 56
2511 CJ Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rob-rfv.nl

Contactpersoon

Kees Breed

T 070 426 7540

Kenmerk

2011-2000500302

Bijlagen

2

Datum 2 december 2011
Betreft Heroriëntatie financiële verhoudingen

Geachte mevrouw, heer,

Met genoegen zend ik u hierbij het rapport 'Verdelen, vertrouwen en verantwoorden – een heroriëntatie op de financiële verhoudingen' toe. De Raad voor financiële verhoudingen heeft dit opgesteld in het verlengde van haar eerdere reactie op het rapport van de Evaluatiecommissie Raad voor financiële verhoudingen (september 2010). Het is aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en tevens aan de staatssecretaris van Financiën als medefondsbeheerder voor het Gemeentefonds en het Provinciefonds. Met het rapport wil de Raad een bijdrage leveren aan het debat over de bestaande en toekomstige financiële verhoudingen tussen het Rijk en de mede-overheden.

Met vriendelijke groet,

Mr. M.A.P. van Haersma Buma
Voorzitter van de Raad voor financiële verhoudingen

Dr. C.J.M. Breed
Secretaris van de Raad voor financiële verhoudingen

Samenvatting 'Verdelen, vertrouwen, verantwoorden'

Deze rapportage is het product van het heroriëntatieproject dat de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) organiseerde om de fundamenteën van het huidige bestel van de financiële verhoudingen diepgaand te overdenken. De Rfv streeft naar een evenwichtige verdeling van de middelen van het Rijk over gemeenten en provincies. Die verdeling moet aansluiten op de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, met doelmatigheid als doel.

Geëxpliciteerd normenkader

Onderdeel van het heroriëntatieproject was de actualisering en explicitering van het normenkader, waarmee de verdeling van de middelen van het Rijk over de decentrale overheden kan worden beoordeeld. Belangrijke thema's in het normenkader zijn de bestedingsvrijheid van gemeenten en provincies en een correcte toepassing van de bestaande wet- en regelgeving. Aansluitend gaat de Raad in op actuele discussies rond aspecten van de financiële verhoudingen zoals het 'derde aspiratieniveau' en de betekenis van het 'fiscal federalism' in een Nederlandse context.

De invloed van de netwerksamenleving op de financiële verhoudingen

In het rapport reflecteert de Raad op de vraag welke consequenties moeten worden getrokken uit de observatie dat lokaal en regionaal bestuur steeds meer in horizontale netwerken opereren.

De Raad komt tot het oordeel dat gemeenten en provincies meer ruimte moeten krijgen om het geld dat zij van het Rijk krijgen effectief te besteden. Overheden zijn voor het realiseren van hun beleid in belangrijke mate aangewezen op samenwerking met of uitvoering door het maatschappelijke middenveld of de private sector. Het besef van onderlinge (horizontale) afhankelijkheid bepaalt in hoge mate de wijze waarop decentrale overheden hun processen inrichten en dit werkt door in de financiële verhoudingen. Voor een goede werking van het stelsel is essentieel dat aan de voorwaarden van *rolzuiverheid*, *vrije besteedbaarheid* en een *brede horizontale verantwoording* wordt voldaan.

Met het huidige stelsel van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten en provincies is niet zoveel mis, de wetgeving voldoet behoorlijk. Wat echter telt is een verandering van de speelruimte voor de decentrale overheden. Die moet groter worden opdat middelen effectief en efficiënt kunnen worden ingezet. Dit betekent dat na overdracht van rijkstaken en -bevoegdheden de sturingsambities van het Rijk worden beperkt tot het sturen op de gewenste maatschappelijke effecten (outcome). De **verdeling** van taken en middelen moet gebaseerd zijn op interbestuurlijk **vertrouwen** over de wijze waarop decentrale overheden zich **verantwoorden** over de besteding van hun middelen.

Nieuwe definitie financiële verhoudingen

De evidente invloed van de maatschappelijke realiteit op de financiële verhoudingen is voor de Raad aanleiding geweest om de klassieke definitie van financiële verhoudingen te herzien. Bij financiële verhoudingen gaat het *om het geheel van regels dat handelt over de toewijzing van beschikkingsmacht over middelen aan overheden waartussen een*

bestuurlijke verhouding bestaat en over de relaties waarbij middelenoverdracht door een overheid aan een andere overheid of maatschappelijke organisatie plaatsvindt ter realisatie van beleidsdoelstellingen voortkomend uit een publieke taak.

Met het herformuleren van de definitie van het begrip financiële verhoudingen wil de Raad de maatschappelijke werkelijkheid beter tot uitdrukking laten komen in het politiek-bestuurlijke discours.

Borging van het stelsel

De Raad is van oordeel dat een aantal ontwikkelingen, zoals de uitkomsten van het heroriëntatieproces, de herijking van de verdeling van het gemeentefonds, de herverdeling van het provinciefonds maar ook de voorgenomen grote decentralisaties aantonen dat er duurzaam behoefte is aan een borging van het stelsel, opdat met name de fondsbeheerders maar zeker ook de decentrale overheden toegerust kunnen worden voor het adequaat oplossen van de vraagstukken die in de nabije en verdere toekomst op de financiële verhoudingen afkomen. Deze vraagstukken zijn divers, maar hebben gemeen dat tijdig en adequaat anticiperen bijdraagt aan draagvlak voor en vertrouwen in het stelsel waarmee schaarse middelen zo optimaal mogelijk hun weg vinden naar decentrale overheden ten behoeve van complexe maatschappelijke opgaven.

De Rfv stelt daarom voor een instituut in het leven te roepen dat kan toezien op de juiste toepassing van de financiële verhoudingen. Het gaat dan om taken als arbitrage, onderzoek, kennisbundeling en advisering. De omvang van het gemeentefonds, in de toekomst ruim 25 miljard euro en de tweede begrotingspost van het Rijk, rechtvaardigt een dergelijk instituut.

Onderzoeksagenda

De constatering van de Raad dat duurzaam behoefte is aan meer kennis over verschillende aspecten van de financiële verhoudingen betreft hij ook op zijn eigen werkprogramma en werkwijze. Zo zal de raad, waar mogelijk, samenwerking zoeken met andere Raden en onderzoeksinstituten voor een gezamenlijke bestudering en advisering van onderstaande thema's:

- Nieuwe inzichten rondom beleidsrealisatie en het vormgeven van indicatoren t.b.v. een Toekomstbestendig verdeelmodel voor de algemene fondsen
- De toenemende invloed van financiële verplichtingen die voorvloeien uit (verplichte) regionale samenwerking
- De effecten van parallelle financiering; de samenloop van publieke en private middelen binnen één beleidsterrein
- De vormgeving van financiële prikkels ter voorkoming van afwenteling
- Een doelmatige inrichting van de financiering van ketens
- De mogelijkheden van en risico's voor decentrale overheden van nieuwe verdienmodellen

De Raad is van oordeel dat het uitwerken van de aanbevelingen, het uitvoeren van onderzoek alsmede het verbreden en verdiepen van advisering in den brede over de financiële verhoudingen zal bijdragen aan het bestendig maken voor de 21ste eeuw van het stelsel. Daar zou naar de mening van de Raad een principiële debat door de wetgever aan vooraf moeten gaan.